

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОЛОГІЇ МОРЯ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан Факультету економіки і екології моря

Вячеслав ІВАТА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ

FINANCIAL RISKS

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

тип дисципліни: обов'язкова

мова викладання: українська

Миколаїв - 2026

Робоча програма навчальної дисципліни «Фінансові ризики» є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі знань Д «Бізнес, адміністрування та право» спеціальності Д2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування».

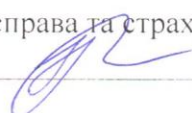
«02» 06 2026 року, – 20 с.

Розробник: Зінченко А.І. доцент кафедри фінансів і бухгалтерського обліку, канд. екон. наук.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Фінансові ризики» узгоджено з гарантом освітньої програми:

Гарант освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування»

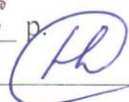
к.е.н., доцентка

 Інна РУДЬ

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Фінансові ризики» розглянуто на засіданні кафедри фінансів і бухгалтерського обліку

Протокол № 6 від «04» 06 2026 р.

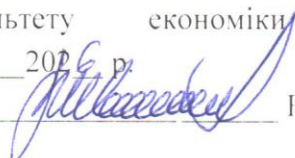
В.о. зав. кафедри, к.е.н., доцентка

 Наталія ДАНИК

Проект робочої програми навчальної дисципліни «Фінансові ризики» розглянуто методичною радою Факультету економіки та екології моря

Протокол № 6 від «12» 06 2026 р.

Голова, к.е.н., доцент

 Вячеслав ІВАТА

ЗМІСТ

Вступ	4
1.Опис навчальної дисципліни.....	6
2.Мета вивчення навчальної дисципліни	7
3.Передумови для вивчення дисципліни.....	7
4. Очікувані результати навчання	7
5.Програма навчальної дисципліни	8
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування	12
7.Форми поточного та підсумкового контролю	13
8.Критерії оцінювання результатів навчання	14
9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна	15
10.Рекомендовані джерела інформації	15
Додаток	17

ВСТУП

Анотація

Фінансові ризики становлять невід'ємну складову сучасної економіки й впливають на стійкість підприємств, банків та фінансових ринків. Умови глобалізації, швидкі технологічні зміни, волатильність ринків і геополітична невизначеність посилюють потребу в професійному управлінні ризиками для збереження капіталу, забезпечення платоспроможності і підтримки довіри інвесторів. Тому вивчення фінансових ризиків є актуальним для підготовки фахівців, здатних прогнозувати загрози й розробляти механізми їх мінімізації в динамічному середовищі.

Дисципліна "Фінансові ризики" спрямована на формування у студентів системного розуміння природи, класифікації та джерел виникнення фінансових ризиків у діяльності підприємств, фінансових установ та ринків. Курс охоплює теоретичні основи ризик-менеджменту, методи оцінки ризику, а також різні аспекти управління ризиками в умовах мінливого макроекономічного середовища. Особлива увага приділяється сучасним інструментам і технологіям ідентифікації, вимірювання та моніторингу ризиків, включаючи, але не обмежуючись, моделі для оцінки кредитного, ринкового, ризику ліквідності та операційного ризиків.

Практична частина курсу передбачає набуття навичок застосування кількісних методів, використання програмних засобів для аналізу ризиків та розробки стратегій їх мінімізації, а також вивчення кейсів та ретроспективну аналітику. Курс формує вміння приймати управлінські рішення в умовах невизначеності з урахуванням етичних та регуляторних вимог.

Результатом вивчення дисципліни є здатність студентів системно аналізувати і кількісно оцінювати фінансові ризики, розробляти ефективні заходи їх контролю й мінімізації, а також інтегрувати ризик-орієнтований підхід у фінансове планування та прийняття рішень. Це забезпечує підготовку фахівців, здатних працювати в банківському секторі, страхуванні, інвестиційних компаніях, службах ризик-менеджменту підприємств, регуляторних органах, тощо.

Ключові слова: фінансові ризики, ризик-менеджмент, ідентифікація ризику, оцінка ризику.

Abstract

Financial risks are an integral part of the modern economy and affect the resilience of businesses, banks and financial markets. Globalization, rapid technological change, market volatility and geopolitical uncertainty increase the need for professional risk management to preserve capital, ensure solvency and maintain investor confidence. Therefore the study of financial risks is relevant for training specialists capable of forecasting threats and developing mechanisms to mitigate them in a dynamic environment.

The course "Financial Risks" aims to develop systemic understanding of the nature, classification and sources of financial risks in the activities of enterprises, financial institutions and markets. The course covers theoretical foundations of risk management, methods for risk assessment and various aspects of risk governance in a changing macroeconomic environment. Special attention is given to modern tools and technologies for identifying, measuring and monitoring risks including, but not limited to, models for assessing credit risk, market risk, liquidity risk and operational risk.

The practical component of the course includes acquiring skills in applying quantitative methods, using software tools for risk analysis and developing strategies to mitigate risks as well as studying case studies and conducting retrospective analyses. The course cultivates the ability

to make managerial decisions under uncertainty while considering ethical and regulatory requirements.

Learning outcomes include students' ability to systematically analyze and quantitatively assess financial risks, design effective control and mitigation measures, integrate a risk-oriented approach into financial planning and decision-making. This prepares specialists to work in the banking sector, insurance, investment firms, corporate risk management departments, regulatory bodies and similar institutions.

Keywords: financial risks, risk management, risk identification, risk assessment.

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: D «Бізнес, адміністрування та право»	Обов’язкова		
Модулів – 1				
змістових модулів - 2		Рік підготовки		
		4-й	4-й	
Електронний адрес РПНД на сайті Університету	Спеціальність: D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» Освітня програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»	Семестр		
		8-й	8-й	
		Лекції		
		15 год.	6 год.	
Індивідуальне науково-дослідне завдання -		Практичні, семінарські		
		30 год.	14 год.	
		Самостійна робота		
Загальна кількість годин - 120		75 год.	100 год.	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –3; самостійної роботи студента – 5	Освітній рівень: <i>перший (бакалаврський)</i>	Індивідуальні завдання:		
		–	–	
		Вид контролю:		
		Екзамен	Екзамен	
		Форма контролю: комбінована		

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Фінансові ризики» є формування знань теорії ризику, причин виникнення ризиків, видів фінансових ризиків, методів аналізу фінансових ризиків: якісного та кількісного, методів зниження ризиків, алгоритму процесу управління ризиками в т.ч. в сфері морегосподарської діяльності.

В результаті вивчення дисципліни «Фінансові ризики» студенти повинні оволодіти наступними компетентностями:

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

СК12. Здатність використовувати базові знання і практичні навички в сфері міжнародних фінансових розрахунків.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни «Фінансові ризики» є дисципліни: «Фінансове моделювання», «Страхування», «Фінанси підприємств», «Фінансова діяльність суб'єктів господарювання», «Фінансовий ринок».

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів наступних результатів навчання:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР26. Ураховувати в професійній діяльності особливості фінансів підприємств морегосподарського комплексу і підприємств-експортерів, приймати фінансові рішення в нестандартних ситуаціях.

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Ризик у господарській діяльності підприємств в умовах ринкових відносин.

Тема 1.1 Теоретичні основи управління фінансовими ризиками та система кількісних оцінок фінансового ризику. Політико-економічний ризик у системі ризик-менеджменту. [1], стор.11,334, [2], стор. 26

Ризик як об'єктивна економічна категорія. Поняття класифікація, її наукове та практичне значення. Підходи до класифікації ризиків. Ознаки класифікації: причина виникнення, рід небезпеки, характер діяльності, з яким пов'язані відповідні ризики, об'єкти, на які спрямовані ризики. Класифікація ризиків за наслідком їх діяльності. Класифікація фінансових ризиків. Загальна характеристика основних груп фінансових ризиків. Поняття управління ризиком. Стратегія і тактика управління ризиком. Структурна схема ризик — менеджменту. Функції ризик — менеджменту. Характеристика функцій суб'єкта управління в ризик — менеджменті: прогнозування, організація, регулювання, координація, стимулювання, контроль. Сутність ризик — менеджменту як форми підприємництва. Організація ризик — менеджменту. Основні правила ризик — менеджменту. Способи прийняття рішення в стратегії ризик — менеджменту. Методи ризик — менеджменту: уникнення, прийняття, передання, зниження.

Страховання в системі ризик-менеджменту. Основні поняття страхування. Страхові ризики. Критерії страхувальності ризиків. Сутність, зміст і види страхування. Методи страхування. Переваги страхування як методу управління фінансовими ризиками. Основні проблеми страхування.

Ризик в абсолютному виразі. Ризик у відносному виразі. Аналіз існуючих методів оцінки ризику. Схема аналізу ризику. Оцінка можливих втрат підприємства. Якісна та кількісна оцінка ризику. Методи кількісної оцінки ризику. Метод математичної статистики. Метод аналізу чутливості. Метод експертних оцінок. Метод дерева рішень. Метод доцільності витрат. Інтегральна оцінка ризику. Інтегральні характеристики ризику. Роль інтегральних показників ризику в фінансовому плануванні діяльності підприємства.

Суть політико-економічного ризику (ризик країни) та міжнародного ризику. Чинники, що обумовлюють політико-економічний ризик. Методи управління ризиком країни. Характеристика методики BERI для оцінки ризику країни. сутність методики Швейцарської банківської корпорації Визначення рейтингу країни. Рейтинг економічного ризику. Трансляційний ризик. Формування рейтингу політичного ризику. Проблеми, що існують при визначенні ризику країни. Визначення доцільності страхування політичного ризику.

Тема 1.2. Управління ризиками проектного фінансування. Управління фінансовими ризиками на іпотечному ринку. [1], стор.84, 223

Загальні закономірності управління інвестиційними проектами. Критерії оцінки інвестиційного проекту. Оцінка економічної ефективності проекту. Застосування методу дисконтування для оцінки економічної ефективності проекту. Методи оцінки інвестиційних ризиків. Оцінка економічної ефективності страхування інвестиційних ризиків. Методологія оцінки ефективності страхування інвестиційних ризиків. Приклади оцінки ефективності страхування політичних ризиків. Практика страхування інвестиційних ризиків. Страхування від політичних ризиків. Страхування інвестицій від комерційних і фінансових ризиків.

Сутність іпотеки. Фінансові ризики іпотечного кредитування як специфічна загроза в іпотечних операціях. Різновиди ризиків при іпотечному кредитуванні. Ризики

комерційного банку при іпотечному кредитуванні. Ризики позичальника іпотечного кредиту. Ризики пов'язані з предметом застави. Методичні підходи щодо управління фінансовими ризиками іпотечного кредитування. Страхування в системі управління іпотечними ризиками.

Тема 1.3. Ризик неплатоспроможності суб'єктів господарювання. [1], стор. 261

Сутність ризику неплатоспроможності. Характеристика джерел ризику неплатоспроможності. Аналіз ризику неплатоспроможності підприємства. Експертні оцінки. Коефіцієнтний аналіз. Зарубіжні методики. Модель Е. Альтмана. Модель Credit-Men. Оцінка фінансових ризиків за допомогою Метода Ліса. Модель CART. Модель Таффлера. Модель Д. Чессера. Модель Дж.Фулмера. Французька модель. Управління ризиком неплатоспроможності.

Змістовий модуль 2. Управління фінансовими ризиками за видами.

Тема 2.1. Управління ризиками портфеля фінансових інструментів. [2], стор.

67

Диверсифікація як спосіб зниження ризику. Теорія портфеля. Сутність управління портфелем цінних паперів. Норма прибутку цінних паперів. Ризик цінних паперів. Кореляція цінних паперів та її застосування. Портфель з двох різних акцій. Портфель з багатьох акцій. Загальні засади теорії портфеля. Оптимізація його структури. Спрощена класична модель формування портфеля. Альтернативні теорії формування портфеля фінансових інструментів.

Тема 2.2. Кредитний ризик в системі фінансових відносин. [1], стор. 106

Сутність кредитного ризику. Причини виникнення кредитного ризику. Банківська кредитна політика та ризик. Концепція стратегії кредитного ризику. Кількісна оцінка кредитного ризику. Система кількісних показників ступеня кредитного ризику. Метод фінансових коефіцієнтів. Статистичні методи оцінки ступеня кредитного ризику. Експертні методи оцінки кредитного ризику. Аналіз, методи зниження та моделювання кредитного ризику. Джерела та структура кредитного ризику. Методи зниження кредитного ризику.

Тема 2.3. Особливості управління фінансовими ризиками в банківській діяльності. Відсотковий ризик, методи аналізу та управління. [1], стор. 84

Стратегія управління банківськими ризиками. Класифікація банківських ризиків. Методи та інструментарій управління банківськими ризиками на мікрорівні. Управління банківськими ризиками — невід'ємна складова структури банківського менеджменту. Системи та методи управління ризиками. Моніторинг ризику. Стратегії управління активами і пасивами банку. Стратегія збалансованого управління активами та пасивами. Стратегія управління структурою активів та зобов'язань.

Сутність і зміст відсоткового ризику. Значення відсоткового ризику. Стратегії управління відсотковим ризиком (загальна характеристика). Метод структурного балансування. Управління процентною маржею. Основні положення геп-менеджменту. Кумулятивний геп. Проблеми практичного застосування геп-менеджменту. Дюрація як метод управління відсотковим ризиком. Хеджування ризику відсоткових ставок за допомогою форвардних контрактів. Процес хеджування ф'ючерсами відсоткових ставок. Опціони відсоткових ставок. Хеджування ризику відсоткових ставок на основі своп - контрактів.

Тема 2.4 . Управління ризиком ліквідності та валютні ризики суб'єктів господарювання, методи аналізу і управління. [1], стор. 292

Сутність ризику ліквідності. Характеристика джерел ризику ліквідності. Класифікація ризику ліквідності. Теорії управління ризиком ліквідності. Теорія комерційних позик. Теорія переміщення. Теорія очікуваного доходу. Теорія управління пасивами. Методи управління ризиком ліквідності. Методи управління ліквідністю банку. Стратегія трансформації активів. Стратегія запозичення ліквідних засобів. Стратегія збалансованого управління ліквідністю. Методи оцінювання потреби в ліквідних засобах. Метод фондowego пулу. Метод структурування фондів. Метод показників ліквідності. Управління грошовою позицією та обов'язковими резервами банку.

Поняття і головні чинники валютного ризику. Класифікація валютних ризиків. Основні види валютного ризику: економічний, трансляційний, угод. Особливості управління валютними ризиками. Валютні операції та управління валютним ризиком. Управління валютною позицією банку. Управління валютною позицією на основі структурного балансування валютних потоків. Управління валютною позицією за допомогою строкових валютних угод. Форвардні угоди: мета та умови укладання форвардних контрактів. Особливості обрахунку форвардних курсів. Форвардні угоди на нестандартні терміни. Нові форми форвардних угод. Використання форвардних угод на українському валютному ринку.

Тема 2.5. Хеджування фінансових ризиків на ринку строкових угод. [1], стор. 60

Основи управління фінансовими ризиками на ринку страхових угод. Сутність хеджування. Переваги хеджування як методу управління фінансовими ризиками. Процедура прийняття рішення про хеджування. Стратегії та інструменти хеджування фінансових ризиків. Загальна характеристика інструментів хеджування. Міжнародний досвід управління фінансовими ризиками на ринку строкових угод. Сучасна практика управління фінансовими ризиками в Україні.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	пр	с.р.		л	пр	с.р.
1	2	3	4	6	7	8	9	11
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Ризик у господарській діяльності підприємств в умовах ринкових відносин.								
Тема 1.1. Теоретичні основи управління фінансовими ризиками та система кількісних оцінок фінансового ризику. Політико-економічний ризик у системі ризик-менеджменту.	20	2	4	14	20	-	2	18
Тема 1.2. Управління ризиками проектного фінансування. Управління фінансовими ризиками на іпотечному ринку.	20	2	4	14	20	1	1	18
Тема 1.3. Ризик неплатоспроможності суб'єктів господарювання	20	2	4	14	20	1	1	18
Разом за змістовим модулем	60	6	12	42	60	2	4	54
Змістовий модуль 2. Управління фінансовими ризиками за видами.								
Тема 2.1. Управління ризиками портфеля фінансових інструментів	12	2	4	6	12	-	2	10
Тема 2.2. Кредитний ризик в системі фінансових відносин	12	2	4	6	12	1	2	9
Тема 2.3. Особливості управління фінансовими ризиками в банківській діяльності. Відсотковий ризик, методи аналізу та управління.	12	2	4	6	12	1	2	9
Тема 2.4. Управління ризиком ліквідності та валютні ризики суб'єктів господарювання, методи аналізу і управління	13	2	4	7	12	1	2	9
Тема 2.5. Хеджування фінансових ризиків на ринку строкових угод	11	1	2	8	12	1	2	9
Разом за змістовим модулем	60	9	18	33	60	4	10	46
Усього годин	120	15	30	75	120	6	14	100

Примітка. Для студентів заочної форми навчання читаються оглядові за темами змістових модулів в обсягах відповідно до таблиці (розд. 4).

Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		д	з
1.	Тема 1.1. Теоретичні основи управління фінансовими ризиками та система кількісних оцінок фінансового ризику. Політико-економічний ризик у системі ризик-менеджменту.	4	2
2.	Тема 1.2. Управління ризиками проектного фінансування. Управління фінансовими ризиками на іпотечному ринку.	4	1
3.	Тема 1.3. Ризик неплатоспроможності суб'єктів господарювання	4	1
4.	Тема 2.1. Управління ризиками портфеля фінансових інструментів	4	2
5.	Тема 2.2. Кредитний ризик в системі фінансових відносин	4	2
6.	Тема 2.3. Особливості управління фінансовими ризиками в банківській діяльності. Відсотковий ризик, методи аналізу та управління.	4	2
7.	Тема 2.4. Управління ризиком ліквідності та валютні ризики суб'єктів господарювання, методи аналізу і управління	4	2
8.	Тема 2.5. Хеджування фінансових ризиків на ринку строкових угод	2	2
	Разом	30	14

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до лекційних занять – 1 год./1 год. занять;
- підготовка до практичних занять – 2-3 год /1 заняття;
- підготовка до контрольних заходів – 15 год. на 1 захід.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Підготовка до лекцій	8	8
2.	Підготовка до практичних	22	22
3.	Підготовка домашньої контрольної роботи	–	40
4.	Підготовка контрольних заходів	45	30
	Разом	75	100

6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Методи навчання:

- для всіх видів занять: робота з літературою, пояснення, дискусія, демонстрування;
- для лекційних занять: лекція, ілюстрування;
- для практичних та семінарських занять: практична робота, методи контролю і самоконтролю, фронтальне опитування, контрольні роботи, контрольні тестові роботи програмованого типу (перелік запитань і можливі варіанти відповідей).

Засобами діагностики і методами демонстрування результатів навчання є:

- екзамен;
- поточний модульний контроль (денна форма);
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки екзамену. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати до 60 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (активність, участь в дискусіях; виконання завдань та інше).

Питома вага заключного екзамену в загальній системі оцінок - **40 балів**. Право здавати заключний екзамен дається студенту, якій з урахуванням максимальних балів проміжних оцінок і заключного екзамену набирає не менше **60 балів**. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки екзамену.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт. Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Відповіді на практ.занят.	Критерії оцінювання під час поточного контролю
5	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, практичне завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень
4	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу, практичне завдання виконано повністю і вчасно, але містить несуттєві недоліки (висновки, оформлення тощо)
3	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована, містить математичні неузгодження. практичне завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці
2	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована, математичний апарат не використовується, практичне завдання виконано частково та містить суттєві помилки розрахункового та методичного характеру
0	Студент не дає відповіді, практичне завдання не виконано
	Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 40 балів (8 робіт по 5 балів)

Поточний модульний контроль у формі тестування

% вірних відповідей	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10	0
бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 20 балів (2 контрольних захода по 10 балів)											

Критерії оцінювання контрольної роботи (заочна форма)

Кількість балів	Теоретичні та практичне завдання
4	Практичне завдання виконано правильно, без зауважень
3	Практичне завдання виконано повністю, але містить несуттєві недоліки (висновки, оформлення тощо)
1	Практичне завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці
1	Практичне завдання виконано частково та містить суттєві помилки розрахункового та методичного характеру
0	Практичне завдання не виконано
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 20 балів (чотири теоретичних і одне практичне завдання по 4 бала)	

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Модуль 1		
Виконання практичних завдань	8x5 балів = 40 балів	8x5 балів = 40 балів
Поточний модульний контроль	2x10 балів = 20 бала	-
Контрольна робота		20 балів
Всього	60	60

Підсумковий контроль (екзамен) у формі тестування

% вірних відповідей	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10	0
Бал	40	36	32	28	24	20	26	12	8	4	0

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Елемент програми		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Бали	Вид роботи	Бали
ЗМ1	Тема 1.1	Практичне заняття	5	Практичне заняття	5
	Тема 1.2.	Практичне заняття	5	Практичне заняття	5
	Тема 1.3.	Практичне заняття	5	Практичне заняття	5
	ПМК	Тест	10	-	-
ЗМ2	Тема 2.1.	Практичне заняття	5	Практичне заняття	5

	Тема 2.2.	Практичне заняття	5	Практичне заняття	5
	Тема 2.3.	Практичне заняття	5	Практичне заняття	5
	Тема 2.4.	Практичне заняття	5	Практичне заняття	5
	Тема 2.5.	Практичне заняття	5	Практичне заняття	5
	ПМК	Тест	10	-	-
	КР			Контрольна робота	20
Підсумковий контроль		Екзамен	40	Екзамен	40
Сума балів			100		100

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Навчальний процес потребує використання:

- мультимедіа, відео- і звуковідтворювальної, проекційної апаратури (проектори, екрани, смартдошки тощо);
- комп'ютерів, комп'ютерних систем та мереж;
- програмного забезпечення (для підтримки дистанційного навчання та ін.);
- власних мобільних пристроїв (смартфони, планшети, ноутбуки, тощо);
- бібліотечні фонди (підручники і навчальні посібники, методичні рекомендації, наукова література тощо).

10. Рекомендована література з дисципліни «Фінансові ризики»

1. Гуріна О.В., Корнеєва Н.О. Управління фінансовими ризиками. Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. Миколаїв: видавець Румянцева Г. В., 2022. 359 с. - Режим доступу: URL: https://www.researchgate.net/publication/397949867_Upravlinna_finansovimi_rizikami_Gurina_OV_Korneva_NO_Navcalnij_posibnik
2. Долінський Л. Б. Фінансовий ризик-менеджмент : навч.-метод. посіб. Київ : Національний університет "Києво-Могилянська академія", 2022. 132 с. - Режим доступу: URL: https://irlib.uniep.km.ua/wp-content/uploads/2026/02/Dolinskyy.Finansovyy-ryzyk-menedzhment-2022_compressed.pdf
3. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник / Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. 256 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: https://www.fpk.in.ua/images/biblioteka/4bac_finan/Laktionova-Upravlinnya-finansovymy-ryzykamy_2020.pdf
4. Управління фінансовими ризиками : навч. посібник / Куцнк П. О., Васильців Т. Г., Сороківський В. М., Стефаняк В. І., Сороківська М. В. - Львів : Растр-7, 2016. - 318 с. URL: https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Buh_Obliku/Kucik/Docs/Kusyk_Upravlinnia_fin_ryzykamy.pdf
5. Положення про організацію системи управління ризиками в банках України та банківських групах : Постанова Правління Національного банку України від 11.06.2018 р. № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0064500-18#Text>
6. Hopkin P. Risk Management (Strategic Success): textbook. Kodan Page, 2022. 288 р.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний ВЕБ-САЙТ Верховної Ради України - законодавство України:
<http://www.rada.gov.ua>
2. Офіційний ВЕБ-САЙТ Президента України <http://www.PRESIDENT.gov.ua>
3. Офіційний ВЕБ-САЙТ Кабінету Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>
4. Офіційний ВЕБ-САЙТ Міністерства фінансів України: <http://www.minfin.gov.ua>
5. Офіційний ВЕБ-САЙТ Державної служби статистики України
<http://www.ukrstat.gov.ua>
6. Офіційний ВЕБ-САЙТ Національного банку України <http://www.bank.gov.ua>
7. Офіційний ВЕБ-САЙТ Національного інституту стратегічних досліджень при президентові України <http://www.niss.gov.ua>
8. Офіційний ВЕБ-САЙТ Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку
<https://www.nssmc.gov.ua/>
9. Офіційний ВЕБ-САЙТ Національного порталу відкритих даних
<http://www.data.gov.ua/>
10. Поточні українські та світові фондові індекси – Режим доступу: URL:
<https://index.minfin.com.ua/ua/markets/stock/>
11. Щотижневий аналітичний огляд світових ринків Ukraine economic outlook –
Режим доступу: URL: <https://www.ukraine-economic-outlook.com/uk/profile/a6213a6f-c641-4cb6-864c-ce78c8fb634f/profile>
12. Візуалізація світових фінансових ринків FINVIZ – Режим доступу: URL:
<https://finviz.com/>

**Питання для модульного контролю знань
з дисципліни «Фінансові ризики»**

**Змістовий модуль 1. Ризик у господарській діяльності підприємств в умовах
ринкових відносин.**

1. Ризик як об'єктивна економічна категорія.
2. Поняття класифікація, її наукове та практичне значення.
3. Підходи до класифікації ризиків.
4. Ознаки класифікації: причина виникнення, рід небезпеки, характер діяльності, з яким пов'язані відповідні ризики, об'єкти, на які спрямовані ризики. Класифікація ризиків за наслідком їх діяльності.
5. Класифікація фінансових ризиків.
6. Загальна характеристика основних груп фінансових ризиків.
7. Поняття управління ризиком.
8. Стратегія і тактика управління ризиком.
9. Структурна схема ризик — менеджменту.
10. Функції ризик — менеджменту.
11. Характеристика функцій суб'єкта управління в ризик — менеджменті: прогнозування, організація, регулювання, координація, стимулювання, контроль.
12. Сутність ризик — менеджменту як форми підприємництва.
13. Організація ризик — менеджменту.
14. Основні правила ризик — менеджменту.
15. Способи прийняття рішення в стратегії ризик — менеджменту.
16. Методи ризик — менеджменту: уникнення, прийняття, передання, зниження.
17. Страхування в системі ризик-менеджменту.
18. Основні поняття страхування.
19. Страхові ризики.
20. Критерії страхувальності ризиків.
21. Сутність, зміст і види страхування.
22. Методи страхування.
23. Переваги страхування як методу управління фінансовими ризиками. Основні проблеми страхування.
24. Ризик в абсолютному виразі.
25. Ризик у відносному виразі.
26. Аналіз існуючих методів оцінки ризику.
27. Схема аналізу ризику.
28. Оцінка можливих втрат підприємства.
29. Якісна та кількісна оцінка ризику.
30. Методи кількісної оцінки ризику.
31. Метод математичної статистики.
32. Метод аналізу чутливості.
33. Метод експертних оцінок.
34. Метод дерева рішень.
35. Метод доцільності витрат.
36. Інтегральна оцінка ризику.
37. Інтегральні характеристики ризику.
38. Роль інтегральних показників ризику в фінансовому плануванні діяльності підприємства.

39. Суть політико-економічного ризику (ризика країни) та міжнародного ризику. Чинники, що обумовлюють політико-економічний ризик.
40. Методи управління ризиком країни.
41. Характеристика методики BERI для оцінки ризику країни. сутність методики Швейцарської банківської корпорації.
42. Визначення рейтингу країни.
43. Рейтинг економічного ризику.
44. Трансляційний ризик.
45. Формування рейтингу політичного ризику.
46. Проблеми, що існують при визначенні ризику країни.
47. Визначення доцільності страхування політичного ризику.
48. Загальні закономірності управління інвестиційними проектами.
49. Критерії оцінки інвестиційного проекту.
50. Оцінка економічної ефективності проекту.
51. Застосування методу дисконтування для оцінки економічної ефективності проекту.
52. Методи оцінки інвестиційних ризиків.
53. Оцінка економічної ефективності страхування інвестиційних ризиків. Методологія оцінки ефективності страхування інвестиційних ризиків. Приклади оцінки ефективності страхування політичних ризиків.
54. Практика страхування інвестиційних ризиків.
55. Страхування від політичних ризиків.
56. Страхування інвестицій від комерційних і фінансових ризиків.
57. Сутність іпотеки.
58. Фінансові ризики іпотечного кредитування як специфічна загроза в іпотечних операціях. Різновиди ризиків при іпотечному кредитуванні.
59. Ризики комерційного банку при іпотечному кредитуванні.
60. Ризики позичальника іпотечного кредиту.
61. Ризики пов'язані з предметом застави.
62. Методичні підходи щодо управління фінансовими ризиками іпотечного кредитування.
63. Страхування в системі управління іпотечними ризиками.
64. Сутність ризику неплатоспроможності.
65. Характеристика джерел ризику неплатоспроможності.
66. Аналіз ризику неплатоспроможності підприємства.
67. Експертні оцінки.
68. Коефіцієнтний аналіз.
69. Зарубіжні методики.
70. Модель Е. Альтмана.
71. Модель Credit-Men.
72. Оцінка фінансових ризиків за допомогою Метода Ліса.
73. Модель CART.
74. Модель Таффлера.
75. Модель Д. Чессера.
76. Модель Дж.Фулмера.
77. Французька модель.
78. Управління ризиком неплатоспроможності.

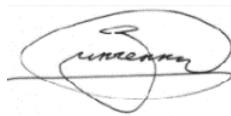
Змістовий модуль 2. Управління фінансовими ризиками за видами.

1. Диверсифікація як спосіб зниження ризику.
2. Теорія портфеля.
3. Сутність управління портфелем цінних паперів.

4. Норма прибутку цінних паперів.
5. Ризик цінних паперів.
6. Кореляція цінних паперів та її застосування.
7. Портфель з двох різних акцій.
8. Портфель з багатьох акцій.
9. Загальні засади теорії портфеля.
10. Оптимізація його структури.
11. Спрощена класична модель формування портфеля.
12. Альтернативні теорії формування портфеля фінансових інструментів.
13. Сутність кредитного ризику.
14. Причини виникнення кредитного ризику.
15. Банківська кредитна політика та ризик.
16. Концепція стратегії кредитного ризику.
17. Кількісна оцінка кредитного ризику.
18. Система кількісних показників ступеня кредитного ризику.
19. Метод фінансових коефіцієнтів.
20. Статистичні методи оцінки ступеня кредитного ризику.
21. Експертні методи оцінки кредитного ризику.
22. Аналіз, методи зниження та моделювання кредитного ризику.
23. Джерела та структура кредитного ризику.
24. Методи зниження кредитного ризику.
25. Стратегія управління банківськими ризиками.
26. Класифікація банківських ризиків
27. Методи та інструментарії управління банківськими ризиками на макрорівні
28. Управління банківськими ризиками — невід’ємна складова структури банківського менеджменту .
29. Системи та методи управління ризиками.
30. Моніторинг ризику.
31. Стратегії управління активами і пасивами банку.
32. Стратегія збалансованого управління активами та пасивами.
33. Стратегія управління структурою активів та зобов’язань.
34. Сутність і зміст відсоткового ризику.
35. Значення відсоткового ризику.
36. Стратегії управління відсотковим ризиком (загальна характеристика).
37. Метод структурного балансування.
38. Управління процентною маржею.
39. Основні положення геп-менеджменту.
40. Кумулятивний геп.
41. Проблеми практичного застосування геп-менеджменту.
42. Дюрація як метод управління відсотковим ризиком.
43. Хеджування ризику відсоткових ставок за допомогою форвардних контрактів.
Процес хеджування ф’ючерсами відсоткових ставок.
44. Опціони відсоткових ставок.
45. Хеджування ризику відсоткових ставок на основі своп -контрактів.
46. Сутність ризику ліквідності.
47. Характеристика джерел ризику ліквідності.
48. Класифікація ризику ліквідності.
49. Теорії управління ризиком ліквідності.
50. Теорія комерційних позик.
51. Теорія переміщення.
52. Теорія очікуваного доходу.
53. Теорія управління пасивами.

54. Методи управління ризиком ліквідності.
55. Методи управління ліквідністю банку.
56. Стратегія трансформації активів.
57. Стратегія запозичення ліквідних засобів.
58. Стратегія збалансованого управління ліквідністю.
59. Методи оцінювання потреби в ліквідних засобах.
60. Метод фондового пулу.
61. Метод структурування фондів.
62. Метод показників ліквідності.
63. Управління грошовою позицією та обов'язковими резервами банку.
64. Поняття і головні чинники валютного ризику.
65. Класифікація валютних ризиків.
66. Основні види валютного ризику: економічний, трансляційний, угод. Особливості управління валютними ризиками.
67. Валютні операції та управління валютним ризиком.
68. Управління валютною позицією банку.
69. Управління валютною позицією на основі структурного балансування валютних потоків.
70. Управління валютною позицією за допомогою строкових валютних угод. Форвардні угоди: мета та умови укладання форвардних контрактів. Особливості обрахунку форвардних курсів.
71. Форвардні угоди на нестандартні терміни.
72. Нові форми форвардних угод.
73. Використання форвардних угод на українському валютному ринку.
74. Основи управління фінансовими ризиками на ринку страхових угод.
75. Сутність хеджування.
76. Переваги хеджування як методу управління фінансовими ризиками.
77. Процедура прийняття рішення про хеджування.
78. Стратегії та інструменти хеджування фінансових ризиків.
79. Загальна характеристика інструментів хеджування.
80. Міжнародний досвід управління фінансовими ризиками на ринку строкових угод.
81. Сучасна практика управління фінансовими ризиками в Україні.

Автор, доцент кафедри фінансів
і бухгалтерського обліку, к.е.н.

Андрій ЗІНЧЕНКО